

Силабус навчальної дисципліни «Метапрагматика: проблематика і перспективи»	
Напрямок підготовки	Доктор філософії
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Освітньо-наукова програма	Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство
Статус дисципліни	Дисципліна вільного вибору аспіранта
Мова навчання	Українська, англійська
Семестр	II
Кількість кредитів ЄКТС	3
Форма підсумкового контролю	Залік
Викладач	Гнезділова Ярослава Володимирівна , кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології і філософії мови
Анотація навчальної дисципліни	Дисципліна «Метапрагматика: проблематика і перспективи» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. Вона спрямована на ознайомлення здобувачів з сучасними тенденціями у західноєвропейських дослідженнях, присвячених вивченню метамови та метаявищ, які маркують зміщення термінологічного пріоритету з металінгвістики й метакомунікації на метапрагматику. Курс сприяє розширенню світогляду аспірантів на основі узагальнення теоретичних положень щодо витлумачення поняття метапрагматики та розуміння її як нового ступеня дослідження прагматичних явищ на рівні прагматики метакомунікативних висловлень, дискурс-аналізу та соціолінгвістики. Курс розкриває взаємозв'язок між метапрагматикою й теоріями ввічливості, мовленнєвих актів, принципами кооперації та теорією лінгвістичних ідеологій і мовної соціалізації, а також забезпечує аспірантів основним глосарієм метапонять. У межах цього курсу здобувачі удосконалюють вміння аналізувати дискурсивні фрагменти щодо адресантно-адресатних взаємин та мовного вираження інтенцій мовців завдяки застосуванню метапрагматичного аналізу, здійснюваного у три етапи, що передбачають процедури визначення якірних засобів з огляду на їх експліцитність / імпліцитність, мета-функцій, мета-

	індексу та соціокультурних метадискурсивних характеристик англомовної комунікації		
Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану)	<u>3</u> кредити ЄКТС; <u>90</u> год., у тому числі:		
		Денна/вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
	лекції	<u>20</u> год.	<u>6</u> год.
	семінарські заняття	<u>10</u> год.	<u>4</u> год.
	практичні заняття	–	–
	консультації	–	–
	самостійна робота	<u>60</u> год.	<u>80</u> год.
Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни	<p>Для успішного засвоєння дисципліни аспіранти повинні володіти знаннями в галузі загального мовознавства, семантики, прагматики і дискурсології, сучасних методів лінгвістичних досліджень. Знання та навички, отримані внаслідок вивчення цих курсів, формують необхідну базу для опанування курсу «Метапрагматика: проблематика і перспективи» і мають високу ступінь кореляції з його змістом.</p> <p>Аспіранти повинні <i>знати</i>: принципи та етапи еволюції наукових парадигм у контексті лінгвістичних студій; еволюцію та сучасний стан прагматики в сучасній лінгвістиці в ракурсі загальних принципів (принципу кооперації П. Грайса і принципу ввічливості Дж. Ліча) та новітніх підходів; прийоми методологічного інструментарію прагматики (комунікативно-прагматичний метод, мовленнєво-актовий аналіз), дискурсології (дискурс-аналіз, контекстуально-інтерпретаційний метод) та квантитативної лінгвістики (кількісний метод Дж. Грінберга);</p> <p>Аспіранти повинні <i>вміти</i>: аналізувати дискурсивні фрагменти щодо адресантно-адресатних взаємин та мовного вираження їхніх інтенцій; працювати з науковою та довідковою літературою, у тому числі англійською мовою; володіти культурою усного виступу, у тому числі у формі презентацій, брати участь у науковій дискусії; доводити наукові гіпотези, презентувати результати наукового дослідження у формі індивідуальної і групової проєктної роботи.</p>		
Мета вивчення дисципліни	<i>Сформувати</i> в аспірантів знання, вміння і навички про прагматику, на тлі якої розвинулася метапрагматика як один із найновітніших її підходів, що дозволить		

поглибити їхні філологічні знання та подискутувати про вектори її подальшого розвитку; *вмотивувати* вивчення метапрагматики, що сприятиме систематизації їхніх наукових уявлень про механізм передавання й інтерпретації повідомлень під час спілкування; *розширити* їхній дослідницький апарат за рахунок застосування (мета)прагматичних методів дослідження та *випрацювати* вміння застосовувати елементи метапрагматичного аналізу під час виконання їхніх науково-дослідних робіт, що покращить метакомунікативну компетентність у сфері академічної комунікації і культури професійного спілкування.

Компетентності, які аспірант набуде в результаті навчання

ІНТЕГРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ (ІК)

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань із загальнофілологічних дисциплін (мовознавства, теорії літератури, перекладознавства, семіотики), історії їх становлення і розвитку, сучасного стану й актуальних проблем, новітніх наукових парадигм і методології філологічних досліджень (мовознавчих, літературознавчих, перекладознавчих).

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ЗК)

ЗК 1. Здатність до оволодіння загальнонауковим (філософським) системним світоглядом, аналізу, синтезу і генерування нових ідей.

ЗК 4. Здатність спілкуватися з науковою спільнотою українською та іноземною (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) мовами з метою презентації та обговорення результатів своєї наукової роботи в усній та письмовій формі.

ЗК 8. Здатність до осмислення філософсько-світоглядних засад, сучасних тенденцій, напрямів і закономірностей розвитку вітчизняної і світової науки в умовах глобалізації й інтернаціоналізації.

ЗК 9. Здатність до наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності на засадах загальної та спеціальної методології.

ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ФК)

ФК 1. Здобуття концептуальних та методологічних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

ФК 3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

ФК 5. Здатність до критичного аналізу, оцінки, синтезу, продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК 9. Здатність формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство), робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Результати навчання з дисципліни

ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН 2. Критично аналізувати та оцінювати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження і пропонувати шляхи їх вирішення.

ПРН 3. Порівнювати і класифікувати різні наукові погляди у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію; критично аналізувати власні наукові досягнення і здобутки інших дослідників.

ПРН 4. Оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН 8. Застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

ПРН 9. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень; упевнено володіти академічною українською та іноземною мовами у професійній діяльності та філологічних дослідженнях для реалізації комунікації; демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високу ступінь самостійності, академічну та професійну добросовісність, постійну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.

ПРН 13. Визначати мету власного наукового дослідження, генерувати нові ідеї, мислити абстрактно, адаптуватися до нових умов і ситуацій.

ПРН 14. Формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство) та робочу гіпотезу з досліджуваної проблеми.

**Тематичний план
занять**

Змістовий модуль 1.

Метапрагматика: завдання, предмет, об'єкт

1. Зміст поняття «метапрагматика». Метапрагматика vs прагматика. Методологічні засади.

2. Основні здобутки західноєвропейських дослідників. Базові поняття: метапрагматичне знання, метапрагматична функція, метапрагматичний дискурс (метадискурс), метакомунікація, контекстуалізовані ключі / якірні засоби (якоріння), метакомунікатив.

3. Метапрагматика як рефлексивний метамовний аспект комунікації. Ключові категорії: контекст і контекстуалізація

Змістовий модуль 2.

Етапи метапрагматичного аналізу

1. Визначення лінгвістичного статусу метакомунікативу. Процедури вивчення експліцитних й імпліцитних метакомунікативів та ідентифікації метапрагматичних / метакомунікативних функцій.

2. Методичні процедури вимірювання ступеня метакомунікативності англомовного дискурсу. Критерії градації іллокутивної сили / інтенціональності метакомунікативів. Обчислення мета-індексу англомовного дискурсу за методом Дж. Грінберга.

3. Соціокультурні метадискурсивні характеристики англомовної комунікації.

Система оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.	<i>Загальнонаукові методи теоретичного пізнання:</i> аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення <i>Технологія</i> особистісно орієнтованого навчання	Індивідуальне і групове опитування
ПРН 2. Критично аналізувати та оцінювати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження і пропонувати шляхи їх вирішення.	<i>Методи</i> інтерактивного (комунікативного) і проблемного навчання	Експрес-контроль

<p>ПРН 3. Порівнювати і класифікувати різні наукові погляди у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію; критично аналізувати власні наукові досягнення і здобутки інших дослідників.</p>	<p><i>Методи навчання:</i> - інтерактивні лекційно-семінарські використанням презентацій форматі PowerPoint</p>	<p>Оцінювання роботи аспірантів в групах</p>
<p>ПРН 4. Оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.</p>	<p>- групова наукова дискусія - ситуаційний аналіз (кейс-метод), дослідження ситуації</p>	
<p>ПРН 8. Застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.</p>	<p>професійної взаємодії використанням різних методів</p>	<p>Оцінювання індивідуальних завдань аспірантів</p>
<p>ПРН 9. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень; упевнено володіти академічною українською та іноземною мовами у професійній діяльності та філологічних дослідженнях для реалізації комунікації; демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високу ступінь самостійності, академічну та професійну доброчесність, постійну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.</p>	<p>(аналіз літературних джерел, спостережень тощо), презентація результатів виконаних досліджень</p> <p><i>Індивідуальні завдання:</i> - Метапрагматичне дослідження, дотичне до теми кваліфікаційної роботи аспіранта, у вигляді творчого есе - Комплексний метапрагматичний аналіз дискурсивного фрагменту</p>	<p>Тематичне тестування</p> <p>Модульна контрольна робота</p>
<p>ПРН 13. Визначати мету власного наукового дослідження, генерувати нові ідеї, мислити абстрактно, адаптуватися до нових умов і ситуацій.</p>	<p>Індивідуальні та групові презентації аспірантів за темами, дотичними до матеріалу курсу</p>	
<p>ПРН 14. Формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство) та робочу гіпотезу з досліджуваної проблеми.</p>		<p>Залік</p>

Поточний контроль успішності аспірантів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчального матеріалу оцінюється аудиторна, самостійна

робота та інші види навчальної діяльності аспіранта. Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки і практичних навичок аспірантів із зазначеної теми (зокрема й самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях. Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспірантів здійснюється за *накопичувальною системою*.

Система оцінювання результатів навчання аспірантів
з дисципліни «Метапрагматика: проблематика і перспективи»

Види діяльності аспіранта	Аудиторна навчальна робота аспіранта					Самостійна навчальна робота аспіранта		Модульна контрольна робота
	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Творче есе	Ситуаційний аналіз (кейс-метод)	
Максимальна кількість балів	5	5	5	5	5	15	10	50

Модульний контроль. Семестровому контролю з навчальної дисципліни «Метапрагматика: проблематика і перспективи» передують написання аспірантами модульної контрольної роботи.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи з дисципліни
«Метапрагматика: проблематика і перспективи»

Модульна контрольна робота містить 2 завдання, кожне з яких оцінюється за 25-бальною шкалою.

23-25 балів аспірант отримує за вичерпну, змістовну, логічну та послідовну за викладом відповідь, що містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання завдання.

18-22 бали належать аспірантові за правильну, повну, змістовну, послідовну відповідь, що містить незначні помилки у викладі теоретичного матеріалу і практичного розв'язання проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.

5-17 балів виставляються за умови, що відповідь неповна, схематична, є неточності і помилки в розкритті проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.

14 балів і менше аспірант отримує у разі відсутності вичерпаної відповіді на питання, наявності значної кількості неточностей і фактологічних помилок, що свідчить про поверховість знань аспіранта.

Виконане завдання повинне містити такі змістово-композиційні частини: обґрунтування актуальності, викладення змісту, висновки.

Максимальна кількість балів за виконану МКР становить 50.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання аспірантів на завершальному етапі вивчення дисципліни.

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота аспіранта 2. Модульна контрольна робота (МКР) 3. Залік	50 50

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Метапрагматика: проблематика і перспективи» проводиться у формі заліку за обсягом усього навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом і графіком навчального процесу.

Оцінювання на заліку здійснюється за національною шкалою, за 100-бальною шкалою і шкалою ЄКТС. На заліку екзаменатор виставляє семестровий рейтинговий бал, оцінку за залік (“зараховано / не зараховано”), кількість балів за 100-бальною шкалою й оцінку за шкалою ЄКТС.

Аспіранти, які мають семестровий рейтинговий бал з навчальної дисципліни 60 і вище, отримують оцінку “зараховано” і відповідну оцінку у шкалі ЄКТС без складання заліку. Аспіранти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік.

Якщо аспірант на заліку отримав підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою “не зараховано”, то, крім цієї оцінки, у відомості обліку успішності йому незалежно від набраного семестрового рейтингового балу виставляється оцінка FX за шкалою ЄКТС і 0 балів за 100-бальною шкалою.

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
0 – 59	FX	незадовільно

На заліку у графі відомості обліку успішності “Відмітка про залік” викладач виставляє:

- оцінку за залік за національною шкалою (“зараховано”);
- кількість балів, що відповідає підсумковому рейтинговому балу аспіранта з навчальної дисципліни (кількість балів за 100-бальною шкалою);
- оцінку за шкалою ЄКТС (A, B, C, D, E).

Політика курсу

Аспірант вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Незалежно від форми здобуття третього рівня вищої освіти (очної (денної і вечірньої) і заочної) аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

У разі неможливості аспірантам вечірньої та заочної форми здобуття освіти відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, вони складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 50%), а решту завдань виконують дистанційно. Аспіранти погоджують цей графік із викладачем і відділом науково-дослідної роботи. Графік повинен бути затверджений проректором з наукової роботи.

Якщо аспіранти денної форми здобуття вищої освіти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедура та форми терміни відпрацювання аспірантами денної форми здобуття освіти пропущених занять із навчальної дисципліни визначає кафедра фонетики і практики англійської мови і доводить до відома аспірантів конкретні графіки відпрацювання пропущених занять з дисципліни і критерії оцінювання.

Під час роботи над письмовими роботами не допустимо порушення академічної доброчесності. Зокрема:

- використання в роботі чужих текстів чи окремих фрагментів без належного посилання на джерело, зі змінами окремих слів чи речень;
- використання перефразованих чужих ідей без посилання на їх авторів;
- видавання за власний текст купленого чи отриманого за нематеріальну винагороду чужого тексту чи його фрагменту;
- несамотійне виконання будь-яких навчальних завдань (якщо це не передбачено вимогами програми);
- фальсифікація результатів наукової чи навчальної роботи;
- посилання на джерела, які не використовувалися у роботі,
- залучення підставних осіб до списку авторів наукової чи навчальної роботи,

	<p>участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань.</p> <p>Основні види відповідальності аспірантів за порушення академічної доброчесності: • повторне проходження оцінювання (контрольна робота, залік тощо); • повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; • відрахування із закладу освіти; • позбавлення академічної стипендії; • позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.</p>
<p>Рекомендована література</p>	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гнезділова, Я. В. (2017). Метапрагматика та метапрагматична компетенція: основні характеристики. <i>Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація</i>, 4, 29-32. 2. Гнезділова, Я. В. (2018). Етапи метапрагматичного аналізу дискурсу. <i>Вісник Маріупольського державного університету</i>, 18, 149-155. 3. Гнезділова, Я. В. (2018). Метапрагматика: соціокультурний аспект. <i>Філологічні трактати</i>, 10(2), 42-47. 4. Гнезділова, Я. В. (2021). Прагматика юридичного метадискурсу (на матеріалі протоколів судових засідань). <i>Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика</i>, Т. 32(71), № 6, Ч. 1, 109–115. 5. Чернявская, В. Е. (2020). Метапрагматика коммуникации: когда автор приносит свое значение, а адресат свой контекст. <i>Вестник Санкт-Петербургского университета. Язык и литература</i>, 17(1), 135-147. 6. Blum-Kulka, Sh., & Sheffer, H. (1993). The metapragmatic discourse of American-Israeli families at dinner. In G. Kasper & Sh. Blum-Kulka (Eds.), <i>Interlanguage pragmatics</i> (pp. 196-223). New York, Oxford: Oxford university press.

7. Bublitz, W. & Hübler, A. (Eds.). (2007). *Metapragmatics in use*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
8. Caffi, C. (2009). Metapragmatics. In J. L. Mey (Ed.), *Concise encyclopedia of pragmatics* (pp. 625-630). Amsterdam *et al.*: Elsevier Ltd.
9. Geert, J. (1999). *Preformulating the news: the analysis of the metapragmatics of press releases*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins publishing company.
10. Gnezdilova, Ya. (2022). Cognitive model of metacommunication: A comparative study of English and Ukrainian metadiscourse. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Trnava: University of SS Cyril and Methodius in Trnava, 2022, VII (2), Special issue, p. 58-72.
11. Gnezdilova, Ya. (June 2018). Metapragmatics of academic written discourse. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The Journal of the University of SS Cyril and Methodius in Trnava*, III(1), 46-79.
12. Henery, A. (2015). On the development of metapragmatic awareness abroad: two case studies exploring the role of expert-mediation. *Language awareness*, 24(4), 316-331.
13. Heyd, Th. (2012). The metapragmatics of hoaxing. In U. Busse & A. Hübler (Eds.), *Investigations into the meta-communicative lexicon of English. A contribution to historical pragmatics* (pp. 129-150). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
14. Hübler, A. (2007). On the metapragmatics of gestures. In W. Bublitz & A. Hübler (Eds.), *Metapragmatics in use* (pp. 107-128). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
15. Hübler, A. (2011). Metapragmatics. In W. Bublitz & N. R. Norrick (Eds.), *Foundations of pragmatics* (pp. 107-136). Berlin, Boston: Walter de Gruyter GmbH & Co.
16. Hübler, A., & Bublitz, W. (2007). Introducing metapragmatics in use. In W. Bublitz & A. Hübler

- (Eds.), *Metapragmatics in use* (pp. 1-28). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
17. Jacquemet, M. (2014). Metapragmatics: Gumperz's legacy in the study of language and power. *Éditions de la Maison des sciences de l'homme. Langage et société*, 4(150), 55-70.
  18. Kaufman, Sh. S., Prelock, P. A., & Weiler, E. M. (1994). Metapragmatic awareness of explanation adequacy. Developing skills for academic success from a collaborative communication skills. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 25(3), 174-180.
  19. Kaufman, Sh. S., Prelock, P. A., & Weiler, E. M. (1997). Metapragmatic awareness of explanation adequacy II. Follow-up. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 28(2), 108-114.
  20. Liu, X. (2016). The Meta-pragmatic Functions of English Discourse Markers. In W. Jing, Ch. Guiran & Zh. Huiyu (Eds.), *Advances in Computer Science Research. 7th International Conference on Education, Management, Computer and Medicine (EMCM 2016)*, Shenyang, China, December 29-31, 2016 (Vol. 59, pp. 1276-1280). Beijing: Atlantis Press.
  21. Lucy, J. A. (1993). Reflexive language and the human disciplines. In J. A. Lucy (Ed.), *Reflexive language. Reported speech and metapragmatics* (pp. 9-32). Cambridge, New York: Cambridge university press.
  22. Parvaresh, V. (2016). The metapragmatic pragmemes. *Perspectives in pragmatics, philosophy and psychology. Pragmemes and theories of language use*, 9, 521-535.
  23. Silverstein, M. (1993). Metapragmatic discourse and metapragmatic function. In J. A. Lucy (Ed.), *Reflexive language. Reported speech and metapragmatics* (pp. 33-58). Cambridge, New York: Cambridge university press.
  24. Sivenkova, M. (2013). On the metapragmatics of British, German and Russian political questions and answers, In A. Fetzer (Ed.), *The pragmatics of political discourse* (pp. 21-46). Amsterdam: John Benjamins publishing company.
  25. Spencer-Oatey, H. (2011). Conceptualising 'the Relational' in Pragmatics: Insights from Metapragmatic Emotion and (Im)Politeness Comments, *Journal of Pragmatics*, 43, 3565-3578.

26. Verschueren, J. (2000). Notes on the role of "metapragmatic awareness" in language use. *Pragmatics*, 10(4), 439-456.

Додаткова:

1. Гнезділова, Я. В. (2018). Метапрагматичний аналіз академічного дискурсу. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності "Львівський філологічний часопис"*, 3, 64-67.
2. Гнезділова, Я. В. (2021). Метакомунікація в англійськомовних усних та письмових типах дискурсу: зіставний аналіз. В *New horizons of philological science: Collective monograph* (Р. 31–54). Riga, Latvia: "Baltija Publishing".
3. Гнезділова, Я. В. (2021). Регулярна та дискурсо-специфічна англійськомовна метакомунікація: постановка проблеми. *Нова філологія*, 83, 46-51.
4. Adams, C., Lockton, E., & Collins, A. (2018). Metapragmatic explicitation and social attribution in social communication disorder and developmental language disorder: a comparative study. *Journal of speech, language and hearing research*, 61(3), 604-618.
5. Alamán, A. P., & Rueda, A. M. (2016). Humor and advertising in Twitter: an approach from general theory of verbal humor and metapragmatics. In L. Ruiz-Gurillo (Ed.), *Metapragmatics of humor* (pp. 35-55). Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins publishing company.
6. Ardila, J. A. G. (2008). Metapragmatic first-order politeness in peninsular Spanish. *Journal of language and communication studies*, 40, 199-215.
7. Briggs, Ch. L. (1993). Generic versus metapragmatic dimensions of Warao narratives: who regiments performance? In J. A. Lucy (Ed.), *Reflexive language. Reported speech and metapragmatics* (pp. 179-212). Cambridge, New York: Cambridge university press.
8. Hongladarom, K. (2007). "Don't blame me for criticizing you...": A study of metapragmatic comments in Thai. In W. Bublitz & A. Hübler (Eds.), *Metapragmatics in use* (pp. 29-47). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

9. Liu, P., & Liu, H. (2017). Creating common ground: The role of metapragmatic expressions in BELF meeting interactions. *Journal of pragmatics*, 107, 1-15.
10. Liu, P., & You, X. (2019). Metapragmatic comments in web-based intercultural peer evaluation. *Intercultural Pragmatics*, 16(1), 57-83.
11. Papazachariou, D., Fterniati, A., Archakis, A., & Tsami, V. (2018). Metapragmatic stereotypes about geographical diversity in Greece. *Journal of Greek linguistics*, 18(1), 124-154.
12. Parvaresh, V., & Tavangar M. (2010). The metapragmatics of *and everything* in Persian. *Linguagem em (Dis)curso, Palhoza, SC*, 10(1), 133-150.
13. Pizziconi, B. (2007). Facework and multiple selves in apologetic metapragmatic comments in Japanese. In W. Bublitz & A. Hübler (Eds.), *Metapragmatics in use* (pp. 49-72). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
14. Ruiz-Gurillo, L. (2016) Exploring metapragmatics of humor. In L. Ruiz-Gurillo (Ed.), *Metapragmatics of humor* (pp. 1-8). Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins publishing company.
15. Shilikhina, K. (2012). Metapragmatic evaluation of verbal irony by speakers of Russian and American English. *Research in Language*, 10(3), 299-312.
16. Simpson, R. C. (2008). Metapragmatic discourse and the ideology of impolite pronouns in Thai. *Journal of linguistic anthropology*, 7(1), 38-62.
17. Stude, J. (2007). The acquisition of metapragmatic abilities in preschool children. In W. Bublitz & A. Hübler (Eds.), *Metapragmatics in use* (pp. 199-220). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
18. Verschueren, J. (2012). The metapragmatics of civilized belligerence. In U. Busse & A. Hübler (Eds.), *Investigations into the meta-communicative lexicon of English. A contribution to historical pragmatics* (pp. 111-128). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
19. Williams, P. C. (2019). Appeals to semiotic registers in ethno-metapragmatic accounts of variation. *Journal of Linguistic Anthropology*, 29(3), 294-313.
20. Wilson, J. (1998). Lying, politics and the metalinguistics of truth. In A. Jaworski, N. Coupland

& D. Galasinski (Eds.), *Metalanguage: social and ideological perspectives* (pp. 147-164). Berlin: Mouton de Gruyter.

Додаткові ресурси

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.465.250&rep=rep1&type=pdf>

Collins, A., Adams, C., & Clarke, E. (2009). *Assessing metapragmatic awareness in school age children with pragmatic language impairment and children with typical language development.*

<https://go.gale.com/ps/anonymous?id=GALE%7CA106585391&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=13670069&p=AONE&sw=w>

Jorda, S., & Pillar, M. (2003). Metapragmatic awareness and pragmatic production of third language learners of English: a focus on request acts realization. *International journal of bilingualism*, 7(1).

<https://jurnal.uns.ac.id/prosidingprasasti/article/view/1576/0>

Laila, M., Subroto, D. E., Tarjana, S. S., & Sumarlam, S. (2016). *Metapragmatic function of speech acts in institutional discourse: a case study of discussion Indonesia lawyers.*

<https://www.sas.upenn.edu/~gurban/pdfs/Urban-Metasemiosis and Metapragmatics.pdf>

Urban, G. (2006). *Metasemiosis and metapragmatics* (pp. 88-91).

<https://doi.org/10.1097/00011363-198703000-00007>

Wilkinson, L. C., & Milosky, L. M. (1987). School-age children's metapragmatic knowledge of requests and responses in the classroom. *Topics in Language Disorders*, 7(2), 61-70.